

Odpovědnost v obchodním právu

© 2005 – 2009 Michal Černý Ph.D.

www.michalcerny.eu | www.michalcerny.net

Druhy odpovědností v obch. právu

V rámci obchodního práva

- Odpovědnost za škodu,
- Odpovědnost za vady,
- Odpovědnost za prodlení.
- Dosud neupravenou zůstává odpovědnost za předmluvní jednání (obvyklá např. v německého práva)

Mimo rámec obchodního práva:

- Odpovědnost za výrobek - resp. za škodu způsobenou povahou výrobku. I s touto odpovědností se ovšem může podnikatel při výkonu své podnikatelské činnosti setkat.

Odpovědnost za škodu

- **Objektivní princip** - škůdce (nejčastěji podnikatel) zásadně **odpovídá za výsledek**, tedy bez ohledu na zavinění.
- Tato právní konstrukce je výrazem základního přístupu zákonodárce k obchodnímu právu - obchodní právo je právo profesionálů.
- Obecně se dá říct, že odpovědnost za škodu je postavena na několika následujících předpokladech, které platí vždy do té míry, není-li jinak stanoveno u zvláštní právní úpravy (např. u některé z typových smluv).

Předpoklady vzniku odpovědnosti z.š.

- Protiprávnost,
- Vznik škody,
- Příčinná souvislost mezi protiprávností a škodu,
- Předvídatelnost vzniku škody jako důsledku potenciální protiprávnosti (protiprávního úkonu),
- Neexistence okolností vylučujících odpovědnost.

Kategorizace

Podle charakteru jednání:

- K porušení povinnosti (vzniku protiprávního vztahu) může dojít jak komisivně (jednáním),
- tak i omisivně (opominutím).

Podle charakteru povinnosti:

- Porušení **povinnosti ze závazkového vztahu** (§ 373 an. ObZ),
- **Porušení povinnosti stanovené ObZ** (§ 757 ObZ, který odkazuje na použití § 373 ObZ), **popř. jiným předpisem obchodního práva**
- **Porušení povinnosti stanovené jiným právním předpisem** - vznik škody a její náhrady se pak řídí dle ustanovení tohoto zvláštního předpisu (jde zejména o předpisy správně právní, popř. občanko právní).

Škoda

- **Škoda skutečná** (vyjádřené zmenšení majetku poškozeného) - **damnum emergens**,
- **Ušlý zisk - lucrum cesans** (vyjádřené nezvětšení majetku poškozeného, ke kterému by za normálního průběhu podnikatelské činnosti došlo, kdyby bývalo nedošlo k protiprávnímu úkonu).
- Do škody lze zahrnout **i prostředky, které poškozený vynaložil, byť i marně, na odvracení škodní události, resp. zmírnění následků.**

Paušalizovaný ušlý zisk

- Ušlý zisk není v obchodním právu dokazovat, nejčastěji se pracuje s tzv. paušalizovaným ušlým ziskem – tedy poškozený dostatečně prokáže běžný zisk, kterého dosahuje, event. prokáže jistý nárůst, který může být odůvodněný např. ročním obdobím, dynamikou příjmu, zhodnocováním dřívější investice etc. (K tomu srov např. Rozsudek KOS Praha 2 Cm 63/94, in ASPI 17212 JUD).

JUD: K ušlému zisku spočívajícímu ve ztrátě odměny ze smlouvy o dílo

NS: 25 Cdo 3586/2006

- Ušlý zisk je újmou spočívající v tom, že u poškozeného nedojde v důsledku škodné události k rozmožnění majetkových hodnot, ač se to dalo očekávat s ohledem na pravidelný běh věci. Nepostačuje přitom pouhá předěpodobnost zvýšení majetkové stavu v budoucnu, neboť musí být nujisto postaveno – a v tomto směru je důkazní břemeno na poškozeném, že nebýt protiprávního jednání škůdce by se majetkový stav poškozeného zvýšil.
- Ztráta nároku na zaplacení smluvní odměny ze smlouvy o dílo v důsledku nemožnosti dostat svým smluvním závazkům může samozřejmě představovat ušlý zisk poškozeného, který v rozsahu, v jakém je v příčné souvislosti se zaviněným protiprávním jednáním škůdce, zakládá odpovědnost za škodu. Na druhé straně ošlem ušlý zisk nemůže představovat jen zmaření zamýšleného výdělečného záměru či příslibu možného výděleku, není-li takový majetkový přínos podložen již existujícími či reálně dosažitelnými okolnostmi, z nichž lze usuzovat, že nebýt škodné události, k zamýšlenému zisku by skutečně došlo. Ušlým ziskem je totiž majetková újma, způsobená tím, že škodná událost zasáhla do průběhu děje, vedoucího k určitému zisku.
- Z toho, že honorovaná činnost nebyla provedena ani následně, sice nevyplývá, že by zisku dosaženo nebylo, může však jít o skutečnost významnou právě pro posouzení reálnosti a užičnosti ujednání, z něž poškozený ušlý zisk dovazuje.
- Bylo proto v posuzované věci třeba zvážit i ostatní okolnosti, tedy i to, že v daném případě se nejednalo o tzv. fixní smlouvu (§ 518 obč. zák.), pro objektivně nebyl posádný termín provedení prací a klasické ani samostatně jejich provedení, a jak vyplývá z výsledků řízení, nebyla provedena ani příprava na jejich zahájení, pokud jde o materiál a nářadí.
- Cit. díle www.profipravo.cz [cit.dne 29.X.2009]

Kauzální nexus = příčinná souvislost

- mezi protiprávním úkonem a vznikem škody
- musí být přímá příčinná souvislost, vzdálený řetězec různých příčin a následků není přípustěn.
- Jsou tak vyloučeny škody nepřímé, zprostředkované, nahodilé ...

Předvídatelnost vzniku škody

- Předvídatelnost znamená, že škůdce neodpovídá za extrémní následky.
- Tento předpoklad se uplatňuje zejména pro škody vzniklé v důsledku porušení závazku, není-li dohodou stran vyloučen (jde o dispozitivní předpoklad).
- U škod deliktních se neuplatňuje.
- Je tak vyjádřena zásada, že podnikatelé jako profesionálové by se měli o své záležitosti v dostatečné míře zajímat.

Neexistence okolností vylučujících odpovědnost

- Právně relevantní skutečnosti,
- Výlučný institut obchodního práva, a proto se uplatní pouze v těch případech, kdy škoda vznikla v důsledku porušení povinnosti z obchodního závazkového vztahu, a dále též v případech, když byla porušena povinnost stanovená ObZ
- jsou upraveny v [§ 374 ObZ](#),

- *Překážka, která nastala nezávisle na vůli povinné strany, a která jí brání ve splnění povinnosti, pokud nelze rozuměně předpokládat a povinná strana v době vzniku závazku nepředpokládala, že tuto překážku nebo její následky odvrátí či překoná.*

Neovlivnitelnost dlužníkem

- **Neovlivnitelnost dlužníkem** (překážka vzniká a její trvání záleží na skutečnosti, která je dlužníkem v zásadě neovlivnitelná. Může jít o překážky **faktické** či překážky **právní**. Jako příklad lze uvést živelní událost),
- **Znemožnění splnění** - překážka musí splnění znemožňovat, a to alespoň přechodně,

Nepředvídatelnost dlužníkem

- **Objektivní nepředvídatelnost vzniku překážky v době vzniku závazku** - rozhodující je objektivní nepředvídatelnost.

Toto objektivní měřítko se může lišit:

- dle oblasti či regionu (např. v horských oblastech podnikatelé předpokládají vánice a sněhové kalamity, zatímco v rovinatých oblastech státu nikoliv),
- podle ročního období (v zimě se vznik námrazy a časové prodlevy předpokládají, zatímco napadnutí sněhu v červnu se v ČR rozumně nepředpokládá),
- event. též podle oboru podnikání

Neodvratitelnost (nepřekonatelnost)

- **Neodvratitelnost překážky** - tento předpoklad se částečně podobá druhému výše uvedenému, liší se od něj ale v hodnocení vzniku překážky.
- Překážka musí být rozumnými prostředky neodvratitelná, resp. nepřekonatelná.
- Nejde o odvrácení překážky za každou cenu, ale pouze takovými způsoby a za vynaložení takových nákladů, které jsou adekvátní povaze závazku.

- Pokud má být překážka hodnocena jako okolnost vylučující odpovědnost, **všechny znaky byly naplněny kumulativně.**
- Avšak záleží také na důvodu vzniku překážky

Překážka není okolností vylučující odpovědnost, když:

- **Pokud je povinná strana je v prodlení** - tedy překážka vznikla až v době, kdy povinný byl v prodlení s plněním svého závazku. Protože porušuje svou povinnost plnit řádně (a včas), nemůže být zbaven odpovědnosti. Byla by porušena rovnost smluvních stran.
- **Překážka vznikla z hospodářských poměrů dlužníka** - obchodní, technická, finanční nebo jiná obdobná nezpůsobilost nemůže být důvodem k přenesení rizika na smluvní stranu, která svoje povinnosti dodržuje - plní.

Co ještě dodat k právní úpravě?

- Všechna ustanovení ObZ o okolnostech vylučujících odpovědnost jsou **dispozitivní**.
- Dispozitivní je rovněž **konstrukce odpovědnosti za škodu jako odpovědnosti objektivní**.
- => Smluvní strany tedy mohou upravit vzájemným ujednáním svoje práva a povinnosti jinak - např. vyžadovat zavinění, rozšířit okruh odpovědnosti etc.
- Dohodu o absolutní odpovědnosti za škodu nebo podrobný taxativní výčet ale doporučit nelze, protože by takové ujednání mohlo být rozhodujícím orgánem (soudem nebo rozhodcem) posuzováno jako obcházení zákona (event. účelu zákona).

Případy zvláštní odpovědnosti

- Odpovědnost mandatáře - § 570 ObZ,
- Odp. komisionáře - § 583/2 ObZ
- Odpovědnost banky - §§ 688, 690/2, 694, 704 ObZ,
- Odpovědnost vykonavatele kontroly - §§ 599-600 ObZ,
- Odp. skladovatele - § 533 ObZ,
- Odpovědnost dopravce - § 622 ObZ
- Odpovědnost provozce dopravního prostředku - §§ 631, 639
- Odpovědnost pronajímatele dopravního prostředku - §§ 631-632 ObZ

Judikatura

- *Výběr hotovosti z účtu na základě plné moci sice nelze obecně vyloučit. Jestliže však v dané věci smlouva o otevření běžného účtu neumožňovala výběr hotovosti z účtu jiné osobě než té, která je uvedena jako osoba oprávněná, resp. zmocněná v podpisovém vzoru a banka vyplatila hotovost osobě, která vystupovala jako zástupce majitele účtu z plné moci, avšak nebyla osobou oprávněnou podle podpisového vzoru, jednala banka v rozporu se smlouvou o otevření běžného účtu a porušila svoje smluvní povinnosti, která jí z této smlouvy vyplývaly.*
- *Závěr odvolacího soudu, že tak došlo k naplnění jedné z podmínek vzniku nároku majitele účtu na náhradu škody podle § 373 ObchZ, a to k porušení povinnosti ze závazkového vztahu bankou, je proto správný.*
- *podle rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. 32 Odo 1077/2004, ze dne 26.9.2006 (cit. dne 18.11.06, dle www.profipravo.cz)*

Zvláštní povinnosti uložené zákonem v souvislosti s odpovědností za škodu

Jde o trojici zvláštních právních povinností, které jsou stranám obchodních závazkových vztahů uloženy zákonem proto, aby škoda nevznikla resp. aby její následky byly co nejmenšího rozsahu.

- § 415 OZ - tzv. **generální prevenční klauzule**
- **povinnost notifikační** – § 377 ObZ
- **povinnost zakročovací** - § 384 ObZ (kogentní)

Prevenční povinnost

- § 415 OZ počínat si tak, aby nedocházelo ke škodám na životě, zdraví, majetku ...
- § 417 OZ – použití prevenčního opatření soudem (nelze vyloučit, ale spíše výjimečné)
- plnění prevenčních opatření jednáním v nutné obraně či v krajní nouzi má důsledek i v obchodním právu - obojí znamená nedostatek odpovědnosti za škodu vzniklou plněním tohoto opatření.

Oznamovací (notifikační) povinnost § 377

- Strana, která 1) porušuje nebo 2) s přihlédnutím ke všem okolnostem má vědět, že poruší svou povinnost ze závazkového vztahu,
- Má povinnost oznámit druhé straně 1) povahu překážky, která brání nebo bude bránit ve splnění a2) o jejich důsledcích.
- Zpráva musí být **bez zbytečného odkladu** poté, co se povinná s. dozvěděla nebo při náležité péči mohla dozvědět

- Kdo poruší oznamovací povinnost, je povinen nahradit druhé straně škodu způsobenou tím, že zprávu 1) nepodal nebo 2) zpráva nebyla podána včas

Zakročovací povinnost § 384

- Podle ObZ se zakročovací povinnost nevztahuje pouze na **odvracení** škody, ale též na **mírnění jejích následků**.
- Kdo poruší zakročovací povinnost, je odpovědný za škodu takto vzniklou - je právně spoluodpovědnou osobou. Náhrada škody mu tedy nebude přiznána v plné výši vzniklé škody, ale pouze v tom, rozsahu, ve kterém nemohl škodu odvrátit. Tento princip je vyjádřen v ust. § 382.

Rozdíl mezi zakročovací povinností a spoluodpovědností za škodu

- Mezi zakročovací povinností a spoluodpovědností podle OZ je rozdíl v tom, že spoluodpovědnost za škodu podle OZ vzniká pouze v případě, kdy se spoluodpovědná osoba podílí i na zavinění škody
- zavinění je kategorií, která je v odpovědnosti za škodu v obchodním právu irelevantní, proto zákonodárce použil konstrukce zakročovací povinnosti a odpovědnosti za její nesplnění.

Způsob náhrady

1. V penězích (relutární náhrada)
2. Návrat v předešlý stav (*Restitutio in integrum*) – JEN 1) jestliže o to požádá oprávněná strana, 2) je-li to možné a 3) obvyklé

Rozsah náhrady

- Nahrazuje se skutečná škoda a ušlý zisk
- Nenahrazuje se škoda, kterou povinná strana předvídala při vzniku z.v. nebo kterou bylo možné předvídat s přihlédnutím ke skutečnostem, které v uvedené době povinná strana znala nebo měla znát při obvyklé péči
- Náhrada škody ovšem může být **limitována v důsledku sjednání smluvní pokuty** – pokud je sjednána jako odhadní, **konzumuje nárok na náhradu škody**

- Rovněž vynaložené náklady - § 380
- Místo ušlého zisku může oprávněná strana požadovat průměrný zisk - § 381 – náhrada zisku zpravidla dosahovaného v poctivém obchodním styku za podmínek obdobných podmínkám smlouvy v okruhu podnikání, v němž podniká

- Náhrady škody se nelze vzdát před vznikem nároku - § 386/1
- Soud nemůže náhradu škody snížit - § 386/2
- Může pouze nepřiznat pro rozpor s poctivým obchodním stykem - § 265

Judikatura

- *Moderace smluvní pokuty podle § 301 obch. zák. předpokládá, že oprávněný ze smluvní pokuty má platně existující a vymahatelný nárok na její zaplacení. Není proto možné ustanovení o snížení smluvní pokuty použít, jestliže si oprávněný již před zahájením řízení právo na smluvní pokutu započítal proti pohledávce povinného, a pohledávka oprávněného tak v důsledku zániku započtením již v době podání žaloby neexistovala.*
- *Rozhodnutí soudu ve smyslu § 301 obch. zák. je konstitutivním rozhodnutím, jímž lze moderovat podle uvedeného ustanovení jen nárok existující; nelze rozhodovat o snížení smluvní pokuty, která v době rozhodování soudu neexistuje.*

podle rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. 32 Odo 1007/2006, ze dne 28.8.2006 (citováno dne 18.11.06, dle www.profipravo.cz)

Společný závazek k náhradě - § 383

- Je-li ke škodě zavázáno několik osob, nahrazují škodu společně a nerozdílně.
- Mezi sebou se pak vypořádají podle rozsahu své odpovědnosti.

Omezení nároku na náhradu - § 385

- Pokud poškozený odstoupí od smlouvy, nemá nárok na náhradu škody, která vznikla tím, že nevyužije včas možnost uzavřít **náhradní smlouvu** k účelu, ke kterému měla sloužit smlouva, od které odstoupil

OZ: Odpovědnost za škodu způsobenou provozní činností

- OZ - § 420a,
- Je konstruovaná jako odpovědnost objektivní. Za provozní činnost je zapotřebí považovat výkon podnikatelské činnosti, a to zejména vůči spotřebitelům. Této odpovědnosti se lze zprostit prokázáním vis maior, nebo prokázáním vzniku škody v důsledku vlastního jednání poškozeného.
- V ostatních případech nese odpovědnost za škodu její původce - podnikatel, aniž by musel porušit určitou právní povinnost. V tomto smyslu jde o odpovědnost absolutní.

Odpovědnost za vadu výrobku

- Odpovědnost za škodu způsobenou vadou výrobku je upravena zvláštním právním předpisem (Z59/1998).
- Dle tohoto předpisu odpovídá výrobce, dovozce, nebo prodejce výrobku za škodu, která vznikla na životu / zdraví v důsledku vadné povahy výrobku. Za vadu se považuje nebezpečnost výrobku, není-li pojmově definičním znakem výrobku (např. nože, sekery, střelné zbraně etc.).
- Věcná škoda se hradí pouze v rozsahu převyšujícím minimální hranici (škoda na věci nad 500€), škoda na zdraví bez omezení

Odpovědnost za předsmluvní jednání

- Odpovědnost za předsmluvní jednání (culpa in contrahendo) je zvláštním typem odpovědnosti, která vzniká smluvním stranám za porušení určité povinnosti ve vyšším stadiu přípravy smlouvy.
- Tato odpovědnost může předcházet odpovědnosti z porušení povinnosti z uzavřené smlouvy o budoucí smlouvě.
- Tento typ odpovědnosti není v českém právu dosud zvlášť upraven, v jiných právních řádech je ale poměrně běžný.
- Postihované je takové jednání, kdy např. určitá strana bezdůvodně přeruší jednání o uzavření smlouvy, nesplní určitou podmínku, kterou přislíbila etc.
- V českém právu se obdobnou otázkou zabýval pouze soud při posuzování právního charakteru ústního příslibu budoucího plnění a konstatoval, že i takovéto jednání má právní následky (k tomu srov. Rozsudek VS Praha 1 Cdo 74/93, in ASPI 5860 JUD).

Mimoodpovědnostní náhrada

- ObZ spojuje výjimečně povinnost nahradit škodu s některými případy, u kterých vůbec nedošlo k porušení právní povinnosti. Hovoří se v této souvislosti o **mimoodpovědnostní náhradě škody**.
- Zvláštním případem je např. **slib odškodnění** (upravený v § 725 ObZ), který jako jednostranný úkon slibujícího garantuje příjemci slibu náhradu škody, která příjemci slibu může vzniknout v souvislosti s požadovaným jednáním.

Odpovědnost za prodlení

Odpovědnost za prodlení

- Právní úprava stanoví pro případ prodlení smluvní strany u obchodního závazkového vztahu právní následek - institut odpovědnosti za prodlení.
- ObZ obsahuje komplexní právní úpravu v ust §§365-369. Této úpravy se použije pro všechny obchodní závazkové vztahy, pro vztahy neobchodní se použije právní úprava stanovená v OZ.
- Právní úprava rozeznává prodlení dlužníka a prodlení věřitele. **Prodlení dlužníka** nastává, pokud:
- 1) Dlužník nesplní řádně a včas své plnění (tedy neposkytne v dohodnutém čase, místě nebo dohodnutým způsobem) A 2) nejde o porušení smlouvy v důsledku prodlení věřitele.

- Prodlení dlužníka nastává objektivně, vůbec nezáleží na důvodu vzniku.
- Prodlení trvá až do té doby, než je dlužníkem věřiteli bezvadné plnění poskytnuto (popř. odstraněny vady plnění), event. dokud závazek nezanikne jiným způsobem nahrazujícím splnění nebo jiným způsobem zániku závazku (např. odstoupení od smlouvy).

Následky prodlení dlužníka

Prodlení dlužníka zakládá následující nároky (resp. má tyto právní následky):

- Právo věřitele trvat na poskytnutí bezvadného plnění,
- Právo věřitele na náhradu škody způsobené vadným plněním dlužníka,
- Právo věřitele odstoupit od smlouvy, pokud tak stanoví zákon nebo smlouva (k tomu srov. kapitulu o zániku závazku způsoby nahrazujícími splnění a jinými způsoby),
- Právo věřitele na zaplacení smluvní pokuty, byla-li mezi stranami sjednána,
- Na dlužníka přechází nebezpečí škody na věci, pokud jej nenesl již dříve.

Prodlení věřitele

Prodlení věřitele nastává v případě, že věřitel v rozporu se svými povinnostmi ze závazkového vztahu (alternativně):

- Nepřevezme řádně a včas nabídnuté plnění,
- Neposkytne nutnou míru součinnosti - např. nesdělí přepravní dispozice.

Vztah prodlení věřitele a dlužníka

- Pokud nastane prodlení věřitele, pak jednak nenastane, přeruší se nebo zanikne prodlení dlužníka,
- a dále pak vznikají stejné nároky jako u prodlení dlužníka.
- Také prodlení věřitele trvá až do řádného splnění závazku věřitele, event. do zániku závazku jiným zákonným způsobem.

Odpovědnost za vady

Povaha odpovědnosti za vady

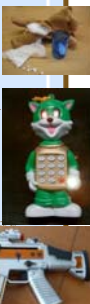
- Odpovědnost za vady je v obchodním právu vlastně **zvláštním podtypem** odpovědnosti za prodlení.
- Plnění, které trpí vadou, není plněním řádným, a proto zakládá prodlení dlužníka uvedené výše.
- Samotné vady se však mohou objevit i později, a proto se odpovědnost za vady vyčleňuje jako relativně samostatná odpovědnostní kategorie.
- Odpovědnost za vady se zpravidla objevuje zejména u smluv kupních a u smluv o dílo.

Základní pojmy

- **Jakost a provedení** - obojí jsou vlastnosti zboží (díla, služeb), rozdíl je ale v míře ovlivňující užívání zboží.
 - **Jakost** - souhrn takových vlastností, které jsou významné z hlediska užívání zboží k dohodnutému účelu. „*Souhrn vlastností nevyhnutelných pro jeho použití.*“*
 - **Provedení** je souhrn vlastností ostatních - tj. takových, které nesnižují podstatně užitečnou hodnotu zboží – např. bývá uváděna barva či tvar
- * Cit. Blaha (Patakyová, M. a kol: Obchodný zákoník. Komentár. 1.vydanie. Praha:C.H.Beck, 2006, s.741)

Určení odpovídající jakosti a provedení jsou rozhodující následující kritéria (sestupně):

- Smlouva,
 - Účel, ke kterému je zboží určeno, neurčuje-li smlouva přímo jakost
 - Účel, ke kterému se takové zboží zpravidla užívá, není-li ve smlouvě účel zboží vyjádřen
- **Zákon 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky aozdanz**

<http://aktualne.centrum.cz/finance/nakup/fotogalerie/2009/10/23/nebezpecne-kracky-na-ceskem-trhu-vojcovic-sec>

Určení jakosti ve smlouvě - způsoby

- **Popisem** - tj. přesným určením požadovaných vlastností,
- **Odkazem na určitou technickou normu, event. na obchodní podmínky** – (např. formulace "Mobilní telefon GSM vyhovující Směrnice EU 89/336/EWG Elektromagnetická kompatibilita, technická specifikace: GSM Class 4 (2 Watt) Frequency range 880 - 960 MHz[GSM třída 4 (2 watty), frekvenční rozsah 880 - 960 MHz])
- **Určením jakosti podle vzorku, předlohy, pomůcky, katalogu** - je-li katalog vydán jednou ze stran, měla by to být poznačeno ve smlouvě, stejně jako doba vydání event. další specifikace katalogu
- **Dodatečné určení jakosti kupujícím.**

Obal: Povinnost opatřit zboží obalem

Ze zákona nebo ze smlouvy může také vzniknout povinnost opatřit zboží obalem. Pro určení odpovídajícího obalu zboží je rozhodující:

- Smlouva,
- Obvyklost v obchodním styku,
- Potřeba ochrany a uschování zboží.

Bezvadné a vadné zboží

- Bezvadným zbožím se rozumí takové zboží, které splňuje dohodnutou kvantitu, je z hlediska jakosti a provedení bezvadné - tj. určená podle výše uvedených kritérií, je opatřeno odpovídajícím obalem, je dodáno včas a na dohodnuté nebo jinak určené místo.
- Jiné zboží je potřeba považovat za vadné.
- Poskytnutím vadného plnění (zboží) závazek prodávajícího nezaniká, pouze se mění jeho obsah.

Kategorizace vad. Vady faktické.

Faktické vady

- **Kvantita** - dodání menšího (většího) množství zboží,
- **Jiná než odpovídající** jakost nebo provedení,
- **Vadný nebo chybějící obal** zboží,
- **Dodání jiného zboží** - pozn: V případě, že prodávající úmyslně dodá kupujícímu jiné zboží a výslovně mu sdělí, že tímto zbožím chce plnit smlouvu, má toto plnění povahu návrhu na změnu smlouvy - tzv. **plnění aliud**.
- **Nedodání dokladů, které jsou nutné k nakládání se zbožím** (např. nedodání konosamentu).

Právní vady.

Právní vady

- případy zboží, které je zatíženo právem třetí osoby (vlastnické právo - např. ve formě výhrady vlastnictví třetí osoby, zástavní právo nebo právo z duševního vlastnictví ve prospěch třetí osoby apod.) - § 433 ObZ

Podle zjistitelnosti

- **Zjevné vady** - tj. takové, na které lze přijít přímo při prohlídce zboží,
- **Skryté vady** - tj. ostatní, tedy takové, které se projeví až při užívání zboží event.i bez užívání, ale až po určité době (např. ovoce v konzervách se při předepsaném uložení zkazí, a to z důvodu porušení nutné stabilizace zboží apod.

Nároky kupujícího z odpovědnosti za vady

- ObZ u institutu odpovědnosti za vady kombinuje zákonnou a záruční odpovědnost za vady.
- Prodávající odpovídá za vady ze zákona, poskytnutím záruky za jakost může svou odpovědnost rozšířit ve prospěch kupujícího.
- Zákonnou záruku za jakost ale ObZ nezná.

§ 425 – prodávající odpovídá za ...

- Vada, kterou mělo zboží v okamžiku přechodu nebezpečí škody na věci na kupujícího - kupující může tuto odpovědnost za vadu uplatňovat i později, musí ale její existenci prokázat.
- Vada, která byla způsobena prodávajícím porušením jeho povinnosti (např. forma obalu nebyla dohodnuta, prodávající měl tedy zboží opatřit obalem obvyklým, resp. alespoň takovým, který zabrání poškození zboží a prodávající tuto svou povinnost nedodržel).

Liberace

Z této odpovědnosti se může prodávající liberovat u vad spočívajících ve vadné jakosti či provedení v případě, že:

- Vada byla způsobena věcmi, které pro výrobu zboží předal kupující (k tomu srov. kapitolu o kupní smlouvě),
- O existenci vady kupující v době uzavření smlouvy věděl nebo vědět musel (event. které mohly vyplývat ze způsobu prodeje zboží - např. prodej textilu na váhové množství, second-hand, zboží zřetelně levnější než běžné bezvadné apod.).

Odpovědnost za právní vady

Prodávající zásadně odpovídá i za právní vady zboží, ledaže prokáže (§ 434), že:

- Kupující o právu třetí osoby v době uzavření smlouvy věděl nebo vědět musel,
- Prodávající byl dle smlouvy povinen při plnění postupovat podle podkladů, které mu předal kupující.

Prohlídka zboží a notifikace vad

- Povinnost prohlídky zboží a notifikace vad je dispozitivně upravena v ust. § 427 ObZ – tato povinnost spočívá na kupujícím, který si ovšem může sjednat na její provedení nezávislou třetí osobu (např. nezávislého kontrolora na základě smlouvy o kontrolní činnosti).
- Prohlídka má být zásadně provedena co nejdříve po přechodu nebezpečí škody na věc na kupujícího.
- Prohlídka ovšem může být odložena až do okamžiku dopravení zboží na místo určení event. na další místo, je-li tak dohodnuto ve smlouvě předání zboží.
- Při porušení povinnosti prohlídky kupujícím (/nebo též v případě jejího zanedbání) má za následek, že kupující může uplatnit svoje nároky ze zjevných vad pouze tehdy, pokud prokáže, že zboží mělo vytýkané vady již předtím.

řádné uplatnění nároků z vad

ukládá ObZ kupujícímu notifikační vytýkáci povinnost (§§ 428, 435) vůči prodávajícímu (charakter a výskyt vady, doba objevení vady etc), kterou kupující musí splnit bez zbytečného odkladu poté:

- Kdy vadu zjistil,
- Kdy vadu měl zjistit při náležitém provedení prohlídky zboží,
- Kdy vada mohla být zjištěna při náležitém vynaložení odborné péče u skrytých vad

Záruka za jakost

- Doplněk zákonné odpovědnosti za vady. Na rozdíl od zákonné úpravy spotřebitelského prodeje v OZ (*Zvláštní ustanovení pro prodej zboží v obchodě*) nevzniká ze zákona, ale pouze v důsledku jednostranného či vícestranného právního úkonu poskytovatele záruky (nejčastěji prodávajícího).
- K platnosti se vyžaduje, že se poskytovatel záruky výslovně zaváže, že zboží bude mít po určité - záruční dobu - určité event. obvyklé vlastnosti enbo bude způsobilé k obvyklému účelu.

- ObZ obligatorně vyžaduje splnění písemné formy záruky a jednoznačné určení záruční doby.
- Samotná záruka může být vyjádřena ve smlouvě, v samostatném jednostranném prohlášení prodávajícího (= záruční list) event. souhrnně pro různé druhy zboží (souhrnná záruční listina), popř. postačí vyznačení záruční doby (nebo doby použitelnosti) na obalu zboží. Dojde-li ke střetu v různé délce záručních dob, má přednost doba vyznačená na obalu zboží.

Rozsah záruky

- Z hlediska rozsahu se záruka za jakost může vztahovat na celé zboží (tedy na všechny vlastnosti každého jednotlivého kusu zboží) nebo pouze na některé - výslovně uvedené. Pokud není rozsah záruky výslovně upraven, vztahuje se záruka za jakost na vlastnosti nutné k obvyklému účelu užívání zboží.

Nároky z vad zboží

- ObZ rozlišuje nároky z vad podle charakteru porušení právní povinnosti - jiné nároky přísluší kupujícímu při podstatném a jiné při nepodstatném porušení smlouvy.
- Vždy ale platí, že kupující musí napřed uplatnit nároky z odpovědnosti za vady zboží předtím, než bude popř. uplatňovat nároky z obecné odpovědnosti za škodu (s výjimkou škody, která vznikla v důsledku dodání vadného zboží např. smluvní pokuta ve prospěch třetí osoby).

Volba nároku

- Volba nároku je na kupujícím, musí ji však oznámit současně s vytknutím vady prodávajícímu.

Podstatné porušení smlouvy dodáním vadného zboží

- Dodání chybějícího zboží - pro případ kvantitativní vady,
- Odstranění faktické vady opravou event. výměnou věci,
- Odstranění právní vady právním úkonem prodávajícího,
- Kompenzace vady přiměřenou slevou z kupní ceny,
- Odstranění vad úpravou věci,
- Odstoupení od smlouvy.

Nepodstatné porušení smlouvy dodáním vadného zboží

- Dodání chybějícího zboží,
- Odstranění ostatních vad zboží,
- Přiměřená sleva z kupní ceny.
